

Дегуманізація українців у російському сегменті Телеграма: інструкція з анотування даних

Дякуємо, що долучилися до анотування текстів для виявлення ознак дегуманізації українців у російських медіа!

Перед початком роботи, будь ласка, уважно прочитайте цю інструкцію та за бажання долучіться до [чату](#) в телеграмі. У разі питань тегайте @BRVVA для швидшої відповіді.

[Дегуманізація українців у російському сегменті Телеграма: інструкція з анотування даних](#)

[Що анотуємо](#)

[Де анотуємо](#)

[Навіщо анотуємо](#)

[Загальні рекомендації](#)

[Як відповідати на питання](#)

- [1. В цьому тексті принаймні одна дегуманізаційна метафора міститься в назві українців чи України](#)
- [2. Оберіть всі правильні відповіді: Цей образ становить небезпеку...](#)
- [3. Цей образ...](#)
- [4. Чи може цей образ викликати в людей довіру, приязнь, співчуття або жаль?](#)
- [5. Чи може цей образ мати емоції?](#)
- [6. Оберіть всі правильні відповіді: цей образ може мати емоції...](#)
- [7. Оберіть всі правильні відповіді: цей образ може мати емоції, спричинені...](#)
- [8. Оберіть всі правильні відповіді: цей образ може мати емоції чи почуття...](#)

Що анотуємо

Кожен анотаційний приклад у цьому проєкті — це речення (або неструктурований короткий фрагмент тексту), написане російською мовою. Ці речення отримані з повідомлень популярних російських Телеграм каналів. Повідомлення були зібрані у 2022 році та покривають часовий проміжок з 2015 до 2022 року.

Важливо! Більшість текстів містять образливі сенси. Будь ласка, не продовжуйте виконання анотаційного завдання, якщо ви відчуваєте, що ці тексти здатні вас травмувати.

Де анотуємо

Для анотування текстів ми обрали інструмент [Labelbox](#). Ви отримаєте запрошення до середовища анотування на вашу електронну скриньку.

Після створення облікового запису, ви опинитесь на сторінці проєкту Dehumanization. Щоб почати анотувати дані, натисніть *Start Labelling*.

Кожен приклад для анотування має такі поля:

- сам текст повідомлення (посередині);
- питання до тексту, на які потрібно відповісти (колонка зліва);
- кнопка *Submit* для збереження ваших відповідей і переходу до наступного прикладу (справа вгорі);
- кнопка *Skip*, яка дозволяє пропустити приклад, якщо текст вам узагалі незрозумілий (справа вгорі);
- кнопки перегляду попередніх/наступних повідомлень, які ви вже проанотували (над текстом).

Навіщо анотуємо

Загальна мета нашого дослідження — створити набір даних для тренування системи, здатної виявити ознаки дегуманізації в тексті в розрізі різних типів дегуманізації.

Головне завдання Частини II (цього проєкту) — навчити систему відрізняти дегуманізацію за типами. Набір речень у цьому завданні складається тільки з речень, які в Частині I анотаційного проєкту були позначені як такі, що містять ознаки дегуманізації українців.

В контексті нашого дослідження ми визначаємо дегуманізацію як представлення українців та українськості як екзистенційно загрозливих та/або морально неповноцінних за допомогою відвертого чи прихованого маніпулювання рисами унікально властивими людям.

Така маніпуляція може здійснюватись за допомогою як виключно позбавлення певних унікально людських рис (наприклад, прирівняння до предмета чи тварини), так і за допомогою одночасного наділення надзвичайним проявом інших людських рис (наприклад, демонізація через прирівняння до надзвичайно могутнього і небезпечного диявола). З розміченими даними, отриманими за допомогою цього анотаційного проєкту, ми зможемо навчити систему відрізняти типи дегуманізації.

Загальні рекомендації

Будь ласка, читайте речення повністю. Кожне додаткове слово може містити контекст, який може вплинути на відповідь.

Якщо ви бачите в тексті посилання, будь ласка, ігноруйте їх — зміст матеріалів за посиланням не має впливати на ваші відповіді.

Ви можете повернутись до попереднього питання за допомогою навігації стрілочками і виправити свою відповідь, якщо вважаєте за потрібне. Після виправлення натисніть Save і стрілочкою вперед переходьте до наступного питання.

Усі питання сформульовані відносно образу, який формує вжите порівняння, метафора або опис. При оцінці образу, будь ласка:

- Спірайтесь в першу чергу на те, як росіяни розуміють цей образ. Наприклад, говорячи “петух” вони мають на увазі людину, а не птаха, і образ мусимо оцінювати відповідно - як образ маргіналізованої групи людей.
- Сприймайте образ як самостійний, незалежний від контекста вживання в реченні, де це можливо. Тобто, образ це те, до чого/кого прирівнюють (а не кого саме прирівнюють). Наприклад:
  - для дегуманізуючої назви “укронацик” образом вважаємо саме прототипічного нациста, а не українця з нацистськими ідеями,
  - для “галицкой грязи” образом є власне “грязь”,
  - для “майданутых” образом є люди з фізичною або психологічною вадою (взагалі всі, а не тільки українці),
  - в дегуманізуючому словосполученні “воевать до последнего украинца” про українців говорять як про щось, що витрачається, видаткові матеріали, тому образом тут є видаткові матеріали.
- Якщо дегуманізуючий опис застосований щодо України або атрибута українськості (а не українців безпосередньо), будь ласка, вважайте образом мешканців (або власників цього атрибута). Наприклад, якщо ви бачите в реченні слово “Укрорейх” вважайте образом нацистів, аналогічно якщо ви бачите “страна 404” вважайте образом неповноцінних людей, не спроможних мати державність.

Формування образу може здійснюватись за допомогою:

- відвертого прирівняння (наприклад, “укронацики” — демонізація через прирівняння до втілення абсолютного зла в російській секулярній секті Победобесія — нацистів)
- словотвору (наприклад, “укропитеки” — прирівняння до первісних людей, “майданутые” натякає на людину з фізичною або психологічною вадою, “чубаноиды” натякає на тільки частково подібних до людей гуманоїдів),
- через лексичні підказки (наприклад, вживання слова “утилизировать” щодо українців, яке в мовленні використовується тільки до неістот, або “воевать до последнего украинца” — вказання на українців як видатковий матеріал)
- описово, через зміст самого повідомлення (“украинцы — это воплощение зла” формує образ диявола, “украинские хозяева заявили...” формує образ раба, чиеїсь власності)
- синтаксичних або пунктуаційних підказок щодо відсутності в українців певних унікально людських рис, наприклад, здатності мати свою державність або право на

окрему національну ідентичність через використання лапок у виразі “*украинское государство, “украинский” язык*, прирівнювання до помилки (сторона 404).

- різними виразними засобами через атрибути українськості — підгрупи українців, держави та її інститутів (наприклад, вживання щодо України терміна “Укрорейх” прирівнює українців до нацистів, вживання щодо українських дітей терміна “укроюгенд” досягає формування аналогічного образу, використання “*кукарехрюк*” як опису мови українців вказує на тваринне походження самих українців, в “*знать хохлов на убой*” українці прирівнюються до свійських тварин).

Будь ласка, зверніть увагу, що дегуманізація українців може здійснюватись за допомогою прирівнювання до інших дегуманізованих груп — людей із психологічними або фізичними вадами, представників маргінальних груп (наркоманів, безхатьок), рабів (кріпаків, холопів, маріонеток) та загалом груп людей, не спроможних керувати своєю поведінкою, думати та відчувати як доросла людина.

Окремо варто звернути увагу на демонізацію українців — прирівнювання до синонімів абсолютного зла або людей-прибічників абсолютного зла, які виключаються з кола людей через їх екстремальну духовну та моральну неповноцінність та небезпечність (наприклад, позначення українців як *сатана, сатанисты, шайтаны, фашисты, нацисты, абсолютное зло*).

Для російського суспільства культ Великої Перемоги (або “победобесіє”, як часто його називають) — одна з головних частин ідеології путінського режиму, основа російського державного міфу. В цьому міфі нацисти відіграють роль абсолютного зла, протиставленого абсолютному добру (уособленому в ідеї «російського світу»). **Тому необгрунтоване прирівнювання до нацистів, неонацистів, фашистів має таку ж природу, як і прирівнювання до демонів, і є дегуманізацією.** Зверніть увагу — називання українців бандерівцями не є дегуманізацією, тому що тут йдеться про реальну історичну особу і реальних (хоча і фактично неправильно описуваних) послідовників цієї особи.

[За цим посиланням](#) можна ознайомитись із нашим оглядом літератури, присвяченої різним фреймворкам визначення дегуманізації. Це не є обов’язковим для успішної анотації.

Як відповідати на питання

1. В цьому тексті принаймні одна дегуманізаційна метафора міститься в назві українців чи України

Оберіть **так**, **дегуманізація в назві** якщо в тексті є назва українців, України або атрибутів українськості, що сама по собі є дегуманізуючою (наприклад, “*укронацики*”, “*укропитеки*”, “*Свинорейх*”).

Іншими словами, якщо замість України, українців чи прикметника який позначає належність до України чи українців в тексті підставлено інше дегуманізуюче слово, дайте відповідь **так, дегуманізація в назві**.

Оберіть **ні, дегуманізація не в назві**, якщо в тексті немає таких слів (але дегуманізація присутня).

Складні випадки:

- Якщо в тексті є і дегуманізуючі назви, і інші форми дегуманізації, оберіть **так, дегуманізація в назві**.

Відповідь **тут немає дегуманізації** викличе перехід до анотації наступного речення. Будь ласка, обирайте цей варіант тільки якщо ви впевнені, що в цьому реченні немає дегуманізації.

Оберіть **не можу визначитись із відповіддю**, якщо ані ця інструкція, ані роз'яснення від авторів завдання не допомогли вам визначити правильну відповідь.

2. Оберіть всі правильні відповіді: Цей образ становить небезпеку...

Вкажіть **для морального розвитку росіян чи Росії**, якщо образ може розбестити, спотворити росіян, становити загрозу національних інститутів (наприклад, інституту шлюбу), або становити загрозу для ідеалу духовності, досягнення якого росіяни прагнуть. Наприклад, “*хохлогеббельс*” є джерелом ворожої пропаганди і становить загрозу для ідеалу духовності, аналогічно існування морально неповноцінних “*нациков*” несумісне з цивілізаційною місією Росії, як вона декларується в сучасній російській пропаганді.

Вкажіть **для фізичного виживання росіян чи Росії** якщо образ становить загрозу для територіальної цілісності, державного устрою, або життя чи здоров'я росіян. Наприклад, бруд або шкідники становлять ризики для здоров'я росіян, нацисти становлять загрозу для виживання населення і державного устрою Росії.

Не обирайте жодного з варіантів відповіді, якщо загрози цей образ не становить.

Оберіть обидва варіанти відповіді, якщо образ становить загрозу для обох компонентів.

Вкажіть тільки **не можу визначитись із відповіддю**, якщо ані ця інструкція, ані роз'яснення від авторів завдання не допомогли вам визначити правильну відповідь.

3. Цей образ...

Оберіть **може планувати і діяти за планом** якщо цьому образу властива можливість визначати свої цілі, створювати плани їх досягнення і можливість діяти за створеним планом. Не можна вважати цілями задоволення первинних потреб (тобто, знайти їжу і піти полювати — не ціль і не план в нашому розумінні). Це можуть бути тільки плани, які піддаються декомпозиції (захистити магістерський диплом, поневолити світ). Наприклад, “украонацики”, “сатаністи”.

Оберіть **може діяти, але не здатен планувати і оцінювати наслідки дій** якщо образ може здійснювати вплив на навколишнє середовище, але як результат інстинктивних або неосмислених дій (в тому числі, коли образ взагалі не може мислити). Наприклад, “укропитеки”, “бандерлоги”.

Оберіть **не може діяти самостійно** якщо образ не може здійснювати впливу на навколишній світ самостійно (в тому числі, не є істотою або є радикально обмеженою в свободі істотою) - з прирівнянням, наприклад, до ляльки-маріонетки, раба або хвороби.

Оберіть **не могу визначитись із відповіддю**, якщо ані ця інструкція, ані роз’яснення від авторів завдання не допомогли вам визначити правильну відповідь АБО в тексті є приклади дегуманізації, щодо яких відповіді будуть різними.

4. Чи може цей образ викликати в людей довіру, приязнь, співчуття або жаль?

Оберіть **так** якщо в людей, які не належать до цієї групи, цей образ може викликати описані почуття.

Наприклад, до рабів або свійських тварин людей можуть відчувати жаль або співчуття, але до нацистів інші люди (які не є нацистами) — не можуть відчувати жодних із цих відчуттів.

Оберіть **ні** якщо в людей, які не належать до цієї групи, цей образ НЕ може викликати описані почуття.

Оберіть **не могу визначитись із відповіддю**, якщо ані ця інструкція, ані роз’яснення від авторів завдання не допомогли вам визначити правильну відповідь АБО в тексті є приклади дегуманізації, щодо яких відповіді будуть різними.

5. Чи може цей образ мати емоції?

Оберіть **так** якщо цей образ може мати принаймні якісь емоції. Наприклад, “украонацикам” в уявленні росіян властиві ниці емоції.

Оберіть **ні** якщо цей образ НЕ може мати жодних емоцій. Наприклад, образ видаткових матеріалів, який виникає коли кажуть “воевать до последнего украинца”, емоцій не може мати. Якщо ви оберете цей варіант, система завершить анотування поточного речення, і відправить вас до наступного.

Оберіть **не могу визначитись із відповіддю**, якщо ані ця інструкція, ані роз’яснення від авторів завдання не допомогли вам визначити правильну відповідь АБО в тексті є приклади дегуманізації, щодо яких відповіді будуть різними.

6. Оберіть всі правильні відповіді: цей образ може мати емоції...

Вкажіть **властиві тваринам**, якщо образ здатен мати емоції, які на вашу думку можуть мати тварини - наприклад, насолода, страх.

Вкажіть **властиві дорослим людям**, якщо образ здатен мати емоції, які на вашу думку можуть мати дорослі люди - наприклад, заздрість, захоплення, відстороненість.

Вкажіть обидва варіанти відповіді, якщо образ може мати емоції обох типів.

Оберіть тільки **не могу визначитись із відповіддю**, якщо ані ця інструкція, ані роз’яснення від авторів завдання не допомогли вам визначити правильну відповідь АБО в тексті є приклади дегуманізації, щодо яких відповіді будуть різними.

7. Оберіть всі правильні відповіді: цей образ може мати емоції, спричинені...

Вкажіть **зовнішніми чинниками** якщо образ може переживати емоції як відповідь на зміни у зовнішньому середовищі (наприклад, гнів, насолода).

Вкажіть **внутрішніми чинниками** якщо образ може переживати емоції внаслідок виключно внутрішніх міркувань, осмислення свого досвіду (наприклад, відстороненість, захоплення, меланхолія, безпорадність).

Вкажіть обидва варіанти відповіді, якщо образ може мати емоції обох типів.

Оберіть тільки **не могу визначитись із відповіддю**, якщо ані ця інструкція, ані роз’яснення від авторів завдання не допомогли вам визначити правильну відповідь АБО в тексті є приклади дегуманізації, щодо яких відповіді будуть різними.

8. Оберіть всі правильні відповіді: цей образ може мати емоції чи почуття...

Вкажіть **нетривалі (хвилини, години)** якщо образ може знаходитись під дією стабільних емоцій обмежений проміжок часу, тобто емоції є гострим станом (наприклад, гнів, насолода).

Вкажіть **тривалі (тижні, місяці)** якщо образ здатен знаходитись під дією хронічних емоцій в певному стані тривалий час (наприклад, меланхолія, відстороненість, туга).

Вкажіть обидва варіанти відповіді, якщо образ може мати емоції обох типів.

Оберіть тільки **не можу визначитись із відповіддю**, якщо ані ця інструкція, ані роз'яснення від авторів завдання не допомогли вам визначити правильну відповідь АБО в тексті є приклади дегуманізації, щодо яких відповіді будуть різними.